

PRIMER DOCUMENT DE REFLEXIÓ ENTORN

LES BASES PER A LA LLEI D'EDUCACIÓ DE CATALUNYA

6 de març de 2008

Índex

Consideracions generals	2
Bases de la Llei: 10 aspectes bàsics	4
1. Els principis generals del sistema educatiu català	4
2. La definició, l'abast i la gestió del servei públic d'educació	4
3. La planificació de l'oferta educativa	6
4. La gestió dels centres educatius des del principi d'autonomia	6
5. La professió docent	8
6. L'avaluació del sistema educatiu	10
7. L'educació, les famílies i el territori	11
8. L'ensenyament obligatori	12
9. Els ensenyaments postobligatoris	13
10. El finançament	14

Consideracions generals

- El document constitueix una declaració d'intencions de tipus genèric i, al nostre entendre, de base **positiva**¹ perquè:
 - Afronta per primera vegada la gestió rigorosa dels centres escolars amb un tarannà *professionalitzador* i posant l'accent en els resultats educatius i en la introducció de criteris de gestió eficaç i basats en l'autonomia dels centres, molt necessaris en el món escolar.
 - És positiu posar l'accent en la preparació del professorat i les seves mancances donat que bona part de l'èxit o del fracàs de l'educació depèn del docent.
 - Tot i que es diu que "aquesta és una llei que no és pedagògica", el fet de proposar un Institut d'Ordenació i Avaluació Curricular demostra una clara intenció d'incidència pedagògica en el sistema.
 - Respon a una demanda real de molts centres educatius i de molts professionals d'una major autonomia i millors instruments per a la gestió dels centres. En tot cas, el més important és començar a transformar realment la gestió escolar malgrat suposi fortes dosis d'oposició.

- Ara bé, quina és la **credibilitat** que té un projecte d'aquestes característiques?
 - Tot i que les bases de la llei ho diguin, no existeix un **sistema educatiu català** propi; la legislació actual no ho permet **en tots els** seus aspectes, encara que sí, per exemple, en l'organització de centres.
 - D'entrada genera dubtes respecte les possibilitats de la seva "posada en pràctica real", especialment en l'àmbit de l'escola pública.
 - Les "bases per a la llei d'educació a Catalunya" poden ser una mena d'aposta de futur generalista però contrasta en què, ara, hi han aspectes molt concrets en el sistema que es podrien modificar de forma immediata, de cara al proper curs, i no es planteja fer-ho (per exemple: atorgar més autonomia de gestió a equips directius i docents que disposen d'un bon projecte educatiu i que aspiren a disposar de recursos econòmics per portar-lo a la pràctica).
 - Quan es parla de professionalitat i preparació, s'hauria de fer extensiu a tot el sistema, inclosa l'Administració educativa.

¹ En taronja els aspectes i conceptes subratllats per Edu21 i en negreta els temes o conceptes de referència del document de bases.

- Es vol introduir la cultura de l'avaluació i de la responsabilitat, però partim d'una **tradició molt reguladora i centralista**. Per tant, s'imposa un canvi de tendència radical respecte al que tenim ara i potser per això **caldrà temps** per aconseguir-ho. Cal estar molt amatents que aquesta tradició reguladora i centralista no afecti el posterior desplegament de la llei.
 - Si bé l'origen dels canvis organitzatius sempre arriben de l'exterior, no està clar que un canvi legislatiu sigui una força suficient (no acostumen a ser-ho) per aconseguir-los. A més a més, la clau de l'èxit dels canvis en les organitzacions rau en el **lideratge** que els desplega i implementa, un aspecte que la proposta toca de manera massa genèrica i ambigua ("La Llei establirà que tot centre educatiu disposarà d'una direcció competent, professional, formada...") Caldrà veure com es pretén fer això perquè no és senzill. Considerem que el text hauria de referir-se explícitament a lideratge i no pas, de manera difusa, de "gestors escolars" com fa el document.
 - És un fet que els centres concertats disposen d'una més alta capacitat d'autoorganització si bé depèn molt de cada institució en concret. Tot i així, calen canvis des del punt de vista de la gestió i organització ens els centres concertats que no cal obviar perquè el punt de partida sigui més favorable a la millora.
 - S'haurien de fer referències més explícites al concepte d'**accountability** (rendiment de comptes a la societat, lògicament no només econòmics: també dels resultats socials i ètics). El text ho restringeix excessivament a un ús més eficient dels recursos destinats al servei educatiu públic.
 - No resulten del tot convincents les raons que s'esgrimeixen per la necessitat d'aquestes bases en relació a la **identificació i definició dels problemes de l'educació**. Quines són les veritables raons educatives darrera d'aquestes bases? S'exposa el perquè de la Llei, però no s'avalua explícitament el perquè dels problemes, i com se solucionen. Es podrien haver utilitzat indicadors molt més clars i comparables. Hauria valgut la pena que el Consell Superior d'Avaluació hagués fet un document previ d'anàlisi. Tot sembla indicar que la justificació de la Llei no ve tant d'aquestes raons educatives com del mandat del propi Pacte Nacional per l'Educació. Tanmateix hi ha raons clares basades en indicadors de molts informes fets públics darrerament. Per exemple: la manca d'excel·lència en general dels resultats d'algunes àrees clau en el nostre alumnat
- El pacte ha d'incloure un **ampli consens polític**, de la majoria de les forces polítiques catalanes que sigui capaç de resistir certes inèrcies sindicals i gremials, sovint fonamentades en posicions ideològiques i en la conservació de determinats "drets adquirits".

Bases de la Llei: 10 aspectes bàsics

1. Els principis generals del sistema educatiu català

Estem d'acord amb el principi de **coresponsabilització** i de compromís compartit per tots els centres sostinguts amb fons públics, per tal de garantir l'equitat en la igualtat d'oportunitats i en la integració escolar de tots els alumnes.

Com a principi, més que el respecte a la convivència multicultural nosaltres proposem el foment d'una convivència que, respectant tota diversitat cultural, aposti per una **educació intercultural de base catalana** (oberta a la interacció amb altres cultures però preservant els principals trets d'identitat propis).

D'entre els principis d'ordre específic, el que fa referència a la formació integral de tot tipus de capacitats en els alumnes acaba definint que els ensenyaments tinguin continguts del tipus laic i de base científica. Nosaltres ho substituiríem per: **continguts de base científica i de respecte a la pluralitat social (ideològica, religiosa, etc.)**.

La concepció que el **mèrit** ha de ser el principal factor de progrés personal, i amb ell l'estímul i el reconeixement de l'esforç, el compartim sempre i quan es facin polítiques que facilitin la **compensació** de dèficits personals o socials que impossibiliten l'assumpció dels nivells d'estímuls i les capacitats necessàries per arribar a assolir les fites basades en el mèrit personal. No hi haurà èxit escolar si no es compensen el màxim possible les greus situacions de desavantatge inicial i permanent de determinats factors socioeducatius propis d'entorns desafavorits.

Completament d'acord que cal implementar la **cultura de l'avaluació i del rendiment de comptes**, tant en referència als resultats del procés d'aprenentatge dels alumnes com dels resultats que obté la feina de cada professor considerada individualment i com en equip. També, naturalment, l'avaluació institucional, interna i externa dels centres educatius.

Ens sembla molt bé el concepte de reconeixement de **l'autoritat democràtica**, tot i que cal tenir present que ni els alumnes elegeixen els seus professors democràticament ni aquests els seus alumnes. Per tant, l'autoritat ve justificada en quant a la responsabilització tant institucional com professional que exerceixen, en els àmbits de la seva competència, les direccions i equips directius així com el conjunt del professorat del centre.

2. La definició, l'abast i la gestió del servei públic d'educació

En principi estem d'acord amb la definició de **servei públic d'educació**. I també amb l'objectiu, no només pels centres públics sinó per tots, d'oferir un estàndard de qualitat elevat en els objectius d'equitat i excel·lència. Cal fer efectiva "la coresponsabilització en l'escolarització de tot tipus d'alumnat per part de tots els centres que presten el servei públic d'educació". Caldrà veure si la Llei és capaç, tal com diu el redactat de les Bases, d'assegurar la suficiència econòmica per a la prestació del servei de qualitat, tant dels centres públics com dels concertats, un cop valorat el cost real del servei que presten.

Hi ha la voluntat de recollir diferents tipologies dels centres educatius que, a més, podran tenir formes d'organització diferenciades i, també, el que el document defineix com a **formes de gestió indirecta de centres** que, mantenint la titularitat per part de l'administració, altres entitats s'encarreguin de la gestió del patrimoni i de l'organització dels recursos. El document contempla la gestió municipal de l'ensenyament 0-3, de règim especial o d'adults. I també la possibilitat de la gestió per part d'entitats cooperatives, o sense ànim de lucre, o a equips de professionals amb projectes de centre definits. En qualsevol cas, si la titularitat la manté l'administració, com es dedueix del text, ho valorem positivament ja que permetria diversos models de gestió educativa, d'organització i, al capdavant, de pluralitat de projectes educatius per respondre millor a les demandes d'una societat també plural.

Considerem de justícia exigir als centres concertats la mateixa implicació que els públics en la coresponsabilització de l'oferta educativa i en la possibilitat de noves formes de gestió dels centres.

Queda l'interrogant de com garantir, alhora, el dret de les famílies a escollir escola amb una distribució planificada i equilibrada del conjunt d'alumnes; és a dir, que consideri l'impacte dels alumnes nouvinguts i/o amb necessitats educatives especials en els diferents centres del servei públic d'educació. Al nostre entendre, les escoles no s'han de proposar aconseguir els mateixos resultats en valor absolut, sinó els millors resultats amb el seu grup d'alumnes i en el seu context. Tanmateix, caldria preveure la incentivació d'aquells centres amb més dificultats per tal de millorar el seu èxit.

El plantejament sobre el servei públic d'educació és poc efectiu si no s'aborda el tema del cost real de la plaça per alumne: mentre no hi hagin uns estàndards clars no es podrà caminar cap a una xarxa única. En qualsevol cas, cal tenir en compte que la insuficiència de l'actual mòdul de concert genera solucions econòmiques molt diferents per part dels centres.

Però per arribar a la xarxa única no tot el problema és l'econòmic. Hi ha també, entre d'altres, les condicions professionals dels professorat. Per exemple: per afavorir la mobilitat entre els docents de l'escola concertada caldria poder conservar-los-hi una antiguitat reconeguda, aspecte que actualment no és possible.

Respecte a un increment del protagonisme de la gestió del sistema educatiu pels municipis no hi veiem cap problema mentre l'administració local assumeixi tasques relacionades amb el manteniment dels edificis, gestioni els serveis, ajudi en equipaments, etc. Tanmateix, Catalunya no s'ubica en un context anglosaxó, per això mantindríem seriosos dubtes si aquesta gestió municipal pretengués abastar majors responsabilitats gestores de les escoles. I per tant som reticents a la transferència de competències d'ensenyament que abastin els equips humans, els recursos organitzatius i de gestió del centre, una intervenció més decisòria en la definició dels propis projectes de centre, etc.

3. La planificació de l'oferta educativa

Estem d'acord en una major implicació dels centres concertats en l'increment de l'oferta per poder contribuir al repartiment més equitatiu de l'alumnat amb necessitats educatives. Entre aquest alumnat, encara que el text no ho menciona explícitament, s'hi troba l'alumnat nouvingut, per la qual cosa es fa necessari la dotació als centres concertats que reben aquest tipus d'alumnat dels mateixos recursos per atendre aquests alumnes que disposen els centres públics (aules d'acollida, servei LIC, dotació econòmica "a temps" per contractar especialistes, etc.) i no pas experimentar amb altre tipus de recursos que puguin afavorir processos d'exclusió.

4. La gestió dels centres educatius des del principi d'autonomia

Compartim la diagnosi que els criteris sobre l'organització dels centres han pecat d'uniformitzadors i amb molt poc marge de decisió pels equips directius. Per això recolzem les mesures que avancin envers una major autonomia dels centres, en tots els seus aspectes, i entre ells, per descomptat, els pròpiament organitzatius. Ara bé, l'autonomia no és quelcom que es "regala" des de l'administració; cada organització escolar se la hauria de guanyar des de l'assumpció responsable d'un projecte estratègic pel seu centre. Però llegint frases com "La Llei determinarà amb precisió l'abast, el contingut i les regles de l'exercici de l'autonomia en la gestió dels centres educatius" semblen contradictoris postulats com aquest amb l'autèntic exercici efectiu de l'autonomia dels centres.

Valorem positivament recuperar la idea que el **projecte de centre** esdevingui la "marca" singular de cada escola o institut i que d'ell es derivin els elements que l'han de fer viable, entre els quals l'organització que es consideri adequada per portar-lo a terme, així com els **recursos humans** i materials que l'han de fer possible i els **"sistemes de gestió per dirigir-li i liderar-lo"**. Aquest projecte a més ha de contemplar clarament els **resultats esperats** en forma d'indicadors avaluable temporalment. Això entra plenament amb la filosofia de l'**accountability** que ja hem mencionat anteriorment.

Tanmateix, el fet de fer servir el concepte de projecte de centre i no de **projecte estratègic de centre** fa pensar que costarà elevar la mirada més enllà del projecte pedagògic. I per transformar l'escola des del punt de vista organitzatiu és del tot necessari redefinir-la en termes estratègics. El procés de com fer-ho és tant o més important i tampoc se'n parla. És més efectiu que un projecte de canvi sigui dels "qui l'han de dur a terme", i que el sentin propi perquè ho sigui, que no pas que sigui "molt bo i ben definit des de dalt". **O els mestres i professors són els protagonistes del canvi o el canvi no serà. El canvi arribarà on ells vulguin i per tant cal implicar-los.** Sorprenen que no s'hagin situat els mestres i els professors al bell mig del procés endegat amb aquestes Bases. Un dels aspectes que els professionals de l'educació valoren com a més indispensables per a millorar l'organització dels centres és compartir una visió de centre, un projecte definit, que el lideri l'equip directiu i que l'administració el respecti. L'administració educativa ha d'estar al servei de les escoles i no a l'inrevés².

En referència a l'autonomia pedagògica es menciona que la futura llei permetrà als centres fixar una part del currículum però sospitem que serà una part molt minsa donats els condicionaments legals actuals (decret d'ensenyaments mínims per part de l'Estat i ensenyaments prescriptius per part de la Generalitat).

En qualsevol cas, l'autonomia en l'organització del centre, segons les Bases, ha de permetre distribuir l'espai i el temps concrets dels ensenyaments que fixi el projecte de centre, així com les formes concretes d'agrupaments d'alumnes, fins i tot podent replantejar-se el grup classe per edats o nivells, així com els temps concrets per assignatures o àrees curriculars. Hi estem molt d'acord però, tanmateix, aquesta mesura d'augment significatiu de l'autonomia curricular hauria d'anar acompanyada, al nostre parer, d'un seguiment per part de l'administració que, respectant les decisions de solvència pedagògica, eviti les pràctiques discriminatòries o segregadores en l'alumnat.

Considerem una bona mesura la instauració d'una **carta de convivència** educativa en cada centre. Recolzem plenament que tots els membres de la comunitat educativa, inclosos els alumnes, hagin d'acceptar la *carta* mitjançant un compromís de respecte al seu contingut que, en el cas de les famílies, s'ha de materialitzar tan bon punt es matriculen en el centre. Al nostre entendre aquesta carta hauria de derivar directament del projecte de centre i hauria d'incorporar el mecanisme de revisió o modificació de la mateixa en el seu propi redactat.

Es diu que "la Llei establirà que tot centre educatiu disposarà d'una direcció competent, professional, formada, estable, reconeguda i amb capacitat de prendre decisions sota la seva responsabilitat". El fet que figure el concepte de **professional** indica un canvi de tendència respecte al model tradicional del qual ens hem de congratular. La direcció ha de poder participar en forma decisòria en la "consolidació" (diuen les Bases) de l'equip professional del

² Aquestes són algunes de les conclusions de la V Jornada d'Edu21 celebrada a Banyoles el 16 de febrer de 2008 (més informació a: www.edu21.cat).

centre. Un equip de professors que hauran de disposar d'aquells perfils professionals que els facultin per tirar endavant el projecte educatiu que hagi definit el centre. Les Bases relacionen la consolidació d'una plaça determinada de professor a l'adaptació i identificació del professional en el projecte del centre. I encara que no ho diuen les Bases, en contrapartida, la direcció hauria de tenir potestat per decidir la no consolidació d'aquell professorat que no assumís activament el propi projecte educatiu i pedagògic del centre, donat que la responsabilitat dels seus resultats educatius al final recau, en primera instància, en el director i el seu equip. Aquest paper actiu de la direcció en la consolidació i l'elecció, si es vol "indirecta", dels components del seu equip de professionals, ens sembla un element cabdal del canvi necessari que, al nostre entendre, s'imposa en l'actual model de direcció i gestió dels centres de l'escola pública i, també, d'alguns centres concertats.

Completament d'acord en dotar als centres i a les seves direccions de l'**autonomia econòmica** necessària per posar en pràctica les iniciatives que es derivin del seu projecte educatiu. Projecte que, per altra part, haurà d'haver-se aprovat per l'administració educativa i, consegüentment, amb les partides pressupostàries que es derivin del seu propi plantejament i sistema d'avaluació.

Que les famílies participin en el centre jugant un paper de control del compliment dels compromisos del projecte educatiu és una conseqüència lògica de la coresponsabilització de tots els agents educatius. Però, alhora, creiem que els altres membres de la comunitat educativa també tenen dret a exercir un cert control de les famílies en els seus compromisos educatius contrets amb el propi projecte educatiu de centre. Per tant, es tractaria d'una tasca de control coresponsable a diferents bandes; i en la qual també haurien de participar els propis alumnes en funció de la seva edat i nivell de maduresa.

5. La professió docent

Considerem important que, com a part de les competències bàsiques de la formació inicial del professorat, es vetlli per incorporar el domini d'una llengua estrangera i l'ús de les TIC tal com diu el document però nosaltres proposaríem també, i molt especialment, la inclusió de **competències comunicatives, habilitats socials, lideratge de grups, habilitats en gestió de conflictes, una profunda formació tècnica per desenvolupar la tasca de tutoria, etc.** perquè totes aquestes competències contribuïssin a dotar al professorat d'eines professionals per **liderar i gestionar el clima d'aula**, un dels grans reptes professionals de la feina d'ensenyant avui dia.

Valorem molt especialment la idea que cada centre educatiu esdevingui un **centre de formació permanent** pel professorat i que aquesta s'entengui com un dret i també com un deure. És un encert vincular la pròpia formació permanent rebuda amb la carrera i la promoció professional, procurant que els llocs de més responsabilitat en els centres siguin places on es prioritzi aquells que han tingut una formació permanent vinculada a la innovació i, sobretot, a les pròpies necessitats dels centres.

En l'aspecte que fa referència a què la nova Llei reconeixerà "l'existència **d'altres àmbits d'exercici professional**, diferents de la docència tradicional en els centres educatius" i, per exemplificar-ho, es parla de la psicologia i l'educació social o de diverses funcions de vetlla, creiem que aquest és un aspecte que s'ha de tractar amb cura. No s'ha de saturar l'escola de molts professionals diferents dins el centre educatiu. Això crea més dispersió, desorientació i fa més difícil la coresponsabilització de les funcions educatives. El sistema ja té professionals que provenen del camp de la psicopedagogia (els propis professionals dels EAPs que haurien de potenciar-se i els actuals professors de psicologia i pedagogia en els IES, les funcions dels quals en els centres s'haurien de redefinir per poder dedicar-se a tasques pròpies de la seva especialitat, a banda d'incloure'ls també a primària) que podrien assumir part d'aquelles funcions professionals que es formulen dient que seran diferents de la docència (per nosaltres, no al marge d'ella). El cas dels educadors socials podria ser d'una altra naturalesa donat que el seu recolzament estaria indicat en totes aquelles tasques que tenen a veure amb l'entorn social i personal de l'infant però no els veiem com una figura professional a l'interior de la institució escolar excepte en activitats de pont envers l'entorn de l'alumne.

Creiem encertat abordar un seriós replantejament del **sistema d'accés a la professió** en els centres de titularitat pública establint una fase de pràctiques rigorosa com a sistema real de selecció que es consolida si, al final, s'assegura la competència i la solvència preestablertes. En aquest sentit, tant l'accés a la formació inicial del professorat com a la funció pública ha de contenir, al nostre entendre, processos de selecció que valorin un conjunt de competències professionals, que no només constin de coneixements de les matèries d'aprenentatge i dels aspectes didàctics i pedagògics necessaris, sinó també de les actituds personals que garanteixin un exercici professional responsable, equilibrat i solvent. Estem d'acord que la definició de perfils no es limiti a les especialitzacions sinó que els vinculin a requeriments específics dels llocs de treball en funció dels projectes educatius assumits per un equip de professionals. Tanmateix, les Bases no defineixen com es portarà a terme aquesta nova definició de perfils i com es vincularà a projectes de centre amb característiques diverses. Caldrà aclarir també de forma precisa com es farà compatible la Llei de la funció pública amb els criteris que defensen aquestes bases.

Es fa molt necessària la definició d'una **carrera professional** clara que estimuli la superació personal i professional. Ens sembla molt assenyat vincular la carrera professional a la formació permanent, a la innovació i la investigació educativa emmarcada en el propi centre (i, per tant, vinculada, suposem, al projecte educatiu) i a l'avaluació de la docència. Ara bé caldria concretar com s'implicarà l'administració i la pròpia direcció dels centres en els processos de promoció de la carrera docent.

Estem d'acord que la **funció directiva** dels centres docents avanci cap a la professionalització i amb unes condicions de treball diferenciades de la resta del personal docent (amb incentius econòmics també diversos, lògicament). Al nostre judici, el canvi organitzatiu que la Llei sembla voler defensar, en base a

projectes educatius dissenyats des de l'autonomia de gestió, només és viable amb una **direcció forta que lideri el projecte i se'n responsabilitzi de donar comptes dels seus resultats**. Una altra cosa és definir quin model concret de direcció (de l'àmbit professionalitzador) s'assumeix finalment o bé si es permet diversos models en funció també de la diversitat de projectes de centre. En qualsevol cas, caldrà definir molt clarament les competències professionals que es requerirà als directors i/o als seus equips. Al nostre entendre el models o models que s'assumeixin de direcció s'haurien de basar en capacitats per a exercir de forma eficaç el lideratge del centre i de l'equip de professors, percebent el propi centre com una unitat permanent de millora, d'aprenentatge. En tot cas, **ens hauríem d'allunyar dels models centralitzadors i fixar-nos més en els de caire nordeuropeu** on els directors disposen de molt marge per exercir la seva responsabilitat.

6. L'avaluació del sistema educatiu

Totalment d'acord que en un sistema on es vol fomentar l'autonomia, l'avaluació ha de tenir un paper fonamental. I pels centres, tant l'avaluació interna com l'externa. De l'avaluació s'han de derivar totes les reformes i canvis que siguin necessaris en tota l'estructura del sistema, no només del currículum. L'avaluació ha d'incloure la pròpia administració educativa, les seves polítiques, els recursos que impulsa, els projectes i plans diversos, la gestió dels centres i dels professors, el model de direcció que promou, etc.

L'**avaluació** que plantegen les Bases és interessant d'entrada, però caldria definir amb precisió quins seran els indicadors que s'utilitzaran i quins seran els agents responsables de portar a terme aquesta avaluació amb el màxim de professionalitat. La realitat actual és que molts centres ni tan sols porten un control sistematitzat des resultats dels seus estudiants, ni d'altres indicadors fonamentals (taxa d'abandonament prematur; taxa d'absentisme, nivell socioeconòmic de l'alumnat, etc.). Sembla com si l'avaluació no fos matèria de gestió pedagògica en aquests centres.

L'**avaluació dels centres** sense proves externes és més complexa tècnicament i, per això mateix, cal tenir molta cura i molt rigor en els sistemes que la practiquin. Actualment, el nostre sistema només té una prova externa: la selectivitat. Caldria per tant treballar bé els nous indicadors d'avaluació perquè els seus resultats siguin públics i transparents, tant els resultats de l'aprenentatge dels alumnes, com de l'actuació del professorat, de l'equip directiu, o del conjunt del centre com institució. Tanmateix, s'han d'evitar els efectes perversos d'un rànquing d'escoles sense més. Els resultats de cada escola s'han de contextualitzar. Per tant, les xifres s'haurien de donar, si de cas, a partir dels indicadors "de sortida". Els centres amb més dificultats no poden ser tractats amb criteris uniformes; les proves externes "universals" distorsionen certes realitats complexes, per això s'haurien de fer públics els recursos emprats i les valoracions obtingudes. Per exemple: els sistemes d'avaluació de l'estil dels informes PISA poden provocar "cercles viciosos" en

centres que queden per sobre dels altres i que consideren que ja ho estan fent prou bé.

Veiem positiu que el document vinculi l'avaluació amb el plantejament d'un projecte de centre, la definició d'objectius i l'avaluació dels resultats concrets d'aquell centre a partir dels objectius de millora fixats tenint en compte els seus condicionaments i potencialitats. Els indicadors d'avaluació del centre són elements a definir i millorar, introduint-ne de propis del centre i d'altres definits externament. Per exemple: l'avaluació externa hauria d'incloure l'avaluació de les competències bàsiques. Per saber si un centre ha millorat cal una diagnosi inicial rigorosa feta conjuntament amb l'administració i, si s'escau, amb entitats tècniques independents. Una vegada definits els indicadors de millora en el marc d'un projecte de centre, o estratègic, l'administració pot avaluar posteriorment el compliment i **la tendència**, i actuar per a corregir-ho si s'escau. També caldrà plantejar-se poder assessorar i/o formar els centres en la introducció d'una gestió basada en l'avaluació.

En relació a la proposta de creació d'un **institut d'avaluació i ordenació curricular** creiem que, en tot cas, s'hauria de dedicar més a la revisió curricular que a l'avaluació en general. Perquè per això darrer ja disposem del Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu que, per cert, hauria de constituir-se en un organisme totalment independent del govern, compost per membres experts i de prestigi social que poguessis promoure estudis, publicar resultats i recomanacions, etc. sense vincular-se a les polítiques educatives concretes del conseller de torn. I potser per actualitzar permanentment les competències bàsiques –i mínimes– i fer propostes de renovació no cal tot un institut dedicat a això sinó vehicular-ho mitjançant una subdirecció general o, si es vol, com un apartat permanent dins el Consell d'Avaluació.

7. L'educació, les famílies i el territori

Aquest apartat parla de territori i educació però no explícitament del paper de les famílies. El document no aprofundeix en el paper de les famílies com a factor de qualitat dels centres i dels seus resultats. Creiem que aquest és un dèficit que s'hauria d'esmenar en el redactat de la Llei.

Estem d'acord amb els principis de la **desconcentració administrativa i de la descentralització** en la gestió i organització dels serveis educatius en el territori però definint molt bé els àmbits de gestió i les competències, tant dels serveis territorials com dels ajuntaments. Alhora concretar quines aportacions, i com podran fer-les, els denominats "ens" locals, o conjunt d'entitats, organismes i associacions que treballen en aspectes educatius en un mateix territori. Per exemple, en temes esportius, hi ha consells comarcals que donen suport a les escoles a canvi de crear una associació esportiva juvenil lligada al centre enlloc d'aprofitar associacions o entitats ja existents a l'entorn. Les entitats de l'entorn haurien de poder contribuir a la tasca educativa de la zona sense tantes dificultats de tipus burocràtic com succeeix en alguns plans d'entorn actuals. No obstant això, altres plans d'entorn existents enceten el

camí adequat i haurien de ser font de criteri de bones pràctiques per a l'Administració.

Les denominades **zones educatives** ens semblen interessants definides com a unitats de gestió de l'oferta educativa en sentit ampli però, evidentment, amb una organització flexible segons el territori tal com es dedueix de les Bases.

8. L'ensenyament obligatori

Què es pretén realment declarant **obligatori el període de 3 a 6 anys** de l'educació infantil? Es diu que és per assegurar millor la igualtat d'oportunitats però pràcticament, a Catalunya, el 100% d'aquesta població ja està escolaritzada. Si és per garantir l'oferta general i la gratuïtat del període es pot assolir igualment sense necessitat de declarar-la obligatòria. Tanmateix, si es pensa en determinades famílies d'orígens culturals on no es comparteix una visió tan escolar d'aquestes edats, i que si no es fa obligatòria no en faran ús, llavors, la intencionalitat pot ser la de la cohesió social i la igualtat d'oportunitats. Però cal tenir clar que altres països europeus no adopten un sistema educatiu escolaritzat en les primeres edats i no per això deixen de facilitar-los-hi els estímuls educatius necessaris des d'altres instàncies educatives com, per exemple, les mateixes famílies. Cal parlar clar i argumentar el propòsit d'aquesta proposta d'obligatorietat.

L'impuls "decidit" que les Bases diuen que promouran cap a l'extensió del primer cicle de l'educació infantil, amb criteris de màxima qualitat, s'ha de concretar amb mesures de rigor en la qualificació professional dels ensenyants i de les seves condicions laborals, així com en una major exigència de les mesures de qualitat que l'oferta de 0-3 anys ha d'incorporar. Compartim plenament la importància educativa cabdal d'aquestes edats primerenques.

L'establiment del **currículum** per part de la Generalitat no hauria d'entrar en contradicció amb l'autonomia curricular que, per altra banda, es vol dotar als centres. Si la Generalitat fixa atribucions horàries, i distribueix objectius i continguts per cursos, està contradient aquell apartat de les pròpies Bases on es defensava que els centres podrien fins i tot agrupar l'alumnat més enllà dels paràmetres de l'edat o del curs. Per tant, no n'hi ha prou que es digui que la futura "Llei garantirà la possibilitat que els centres desenvolupin i concretin elements del currículum i de l'organització horària". Només "elements"? **L'administració educativa ha de formular, al nostre entendre, un currículum molt bàsic i flexible per tal de possibilitar la seva adequació concreta a les característiques de cada institució educativa i segons els seu model de centre i de currículum.** L'avaluació externa de les competències bàsiques amb la màxima cura i rigor tècnic garantirà l'assoliment d'allò essencial del currículum de cada etapa educativa.

Ja hem comentat anteriorment que encara que estem plenament d'acord en què el currículum i les competències bàsiques cal anar-los revisant i actualitzant permanentment no creiem que això, per si sol, justifiqui la creació

d'un institut propi sinó que podria formar part del propi Consell Superior d'Avaluació, si més no, perquè l'establiment de les competències bàsiques no hauria de ser una temàtica tan política com tècnica i social, i ja hem defensat **la conveniència que el Consell Superior d'Avaluació fos una institució independent del govern.**

Cal definir també de forma decidida una política d'assoliment de **l'excel·lència educativa** encara que les Bases parlin de **competències "més altes"**. L'atenció a la diversitat de l'excel·lència ha de tenir el mateix esforç de recursos i de plantejaments metodològics i organitzatius que l'atenció a la diversitat de l'alumnat amb dificultats per aprendre o amb situacions desfavorides o hàndicaps diversos.

Assumim plenament els conceptes d'inclusió, d'individualització educativa, de promoció de l'esforç individual i grupal, la no segregació lingüística, l'avaluació –més que objectiva, justa de l'alumnat– i la importància de la funció tutorial i de l'atenció a les famílies.

La possibilitat de realitzar activitats fora del recinte escolar relacionades amb el món laboral haurien de fer compatibles els requeriments del treball de les competències bàsiques amb entorns pràctics professionals, però no en què els alumnes assumeixen tasques d'ordre laboral. L'alumne ha de continuar "fent escola" fora de l'escola i no tasca laboral sota el tutelatge de l'escola.

En referència a la **innovació** en els centres resulta positiu que es reconegui que cal eliminar obstacles burocràtics i sí en canvi millorar el reconeixement i el bescanvi de bones pràctiques. És important que els processos d'innovació puguin ser incorporats com a mèrit docent en el si de la pròpia carrera professional i vincular els processos d'innovació i investigació educatives a les pròpies necessitats del centre. **La recerca, la innovació, la carrera docent i la formació permanent formarien, així, un mateix sistema que es retroalimentaria revertint en la millora del propi centre.** Caldria pensar en els incentius i en les recompenses adequades per aquells centres i professors que es comprometessin seriosament i professionalment en els processos de recerca i innovació educatives.

9. Els ensenyaments postobligatoris

Completament d'acord que un dels principals reptes pels propers anys del sistema educatiu català consisteix en disminuir les taxes d'abandonament prematur (segons terminologia europea) del sistema postobligatori. I també d'incrementar l'èxit escolar en tota la secundària postobligatòria així com disminuir l'abandonament i incrementar els titulats en l'ensenyament superior. El model, efectivament, ha de ser flexible per possibilitar l'adaptació als canvis socials, laborals, econòmics, etc. i ha de ser molt interrelacionat.

Ens preocupa l'omissió que fa el text de bases de la **formació professional**, donat el seu valor estratègic. Caldria potenciar l'organització de centres

professionals sòlids i de referència, una major vinculació amb el teixit empresarial i ocupacional, i una major flexibilitat i millor comunicació entre les diverses opcions formatives.

També hauríem de ser capaços d'invertir l'esforç i els recursos necessaris en l'educació de les persones adultes si volem fer efectiu el principi de l'aprenentatge al llarg de tota la vida. En **l'ensenyament d'adults**, en un temps on recollim tanta població estrangera, Catalunya es juga una bona part del projecte de cohesió social i de formació d'una sola comunitat. **La introducció de la nostra llengua, de la nostra cultura i també l'increment general de l'educació bàsica a tota la població nouvinguda adulta és una inversió no només social i humanitària, sinó plenament estratègia pel país.**

10. El finançament

Caldria **arribar a la mitjana europea d'inversió** en educació per a poder fer tots els canvis que planteja el document donat que ens trobem a la cua d'inversió de les comunitats autònomes i lluny de la mitjana europea. Ara bé, on es situa l'autèntic dèficit de finançament actual? No podem anar introduint recursos i mesures de reforç sense avaluar seriosament els resultats que estan obtenint els actuals? I en això l'administració hi té la principal responsabilitat.

També es troben a faltar referències explícites de com resoldre la manca de recursos per a l'escola concertada, tenint en compte que també aquest és un punt que s'assenyala en la introducció al text.

L'impuls del primer cicle de l'educació infantil, que s'ha de materialitzar amb recursos econòmics suficients, la **consolidació de la formació professional**, i **l'avaluació rigorosa del sistema** són també aspectes que demanen un important esforç financer que cal garantir.

El repartiment del finançament ha de tenir en compte nous criteris de necessitat, que s'ajustin més a les necessitats reals dels centres i els seus **projectes estratègics**.